

UČITELJSKI TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca, ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 20.

V Ljubljani, 15. oktobra 1887. l.

XXVII. leto.

O potrebi stalne razstave učil za slovenske šole.

(Govoril pri letošnjem občnem zboru „Slovenskega učiteljskega društva“ v Ljubljani
J. Lapajne.)

Šole po Slovenskem so se še pred nekaterimi leti odlikovale s tem, da so posebno marljivo gojile drugi deželni, zlasti nemški jezik. To dôbo smo Slovenci nekoliko užé prestali, a ne še popolnoma. Nastopila je zdaj druga hvalevrednejša dôba, v kateri zavedni in marljivi slovenski učitelji pridno gojé materinščino, ne da bi na pravem mestu in o pravem času nemščino zanemarjali. Te struje v slovenskem šolstvu ste vendar le bolj teoretične vrednosti; temeljiti pouk v jezikih je le za inteligencijo posebne važnosti. Za praktično življenje donáša največ koristi to - le pravilo iz ukoslovja: „Poučuj nazorno!“ Načelo o nazornem poučevanju terja pa veliko učnih sredstev, dobrih učil v obče in zadostno samoučil. O tem so bili pedagogi užé od nekdanj edini. Kar hočemo dobro razumeti, to moramo prej v svojih čutih imeti, t. j. videti ali slišati, tipati ali vohati ali okušati. Zato mora učitelj predmete, o katerih v šoli uči, otrokom kazati. Vsaj je užé slavni Komenski se v tem smislu izrazil, rekoč: „Učitelj bi moral prav za prav vse učiti, ako bi imel vso učno stvarino in vsa potrebna učna sredstva skupaj zbrana, tako nekako, kakor na notnem papirju“.

Učitelji po Slovenskem učé veliko, a dozdeva se mi, da učencem malo kažejo. Temu sami niso krivi. Po naših revnih krajih imajo šole še zeló premalo učil; marsikatera šola pogreša še takih, ki so po šolskem in učnem redu užé 20 let zaukazana. Nekatere šole bi še imele ali bi si vsaj omislile potrebnih učil, ako bi imele potrebnih prostorov za njih shrambo, potrebne sobe in omare.

Vender nas vse te neugodne okoliščine ne smejo plašiti, da ne bi slovenski učitelji koraka naprej storili tudi v stroki učil, kakor smo na šolsko - književnem se užé precej naprej pomaknili. V vzgled naj bodo nam sosedni bratje, nemški in hrvatski učitelji. Poslednji imajo vrlo delujoči „književni zbor“, ki poleg obilih knjig in knjižic, ki jih izdaja, nabira v svojih prostorih tudi učila; oni imajo „zavezo učiteljskih društev“, ki nabira gradivo za „učiteljski dom“. Opozoriti pa bi si dovolil danes slovensko učiteljstvo na delovanje nemških učiteljev v zadevi stalnih razstav učnih sredstev. Pri tem opomnil bi najprvo na svoj spis v lanskem „Učiteljskem Tovarišu“ o stalni razstavi učil v Gradci. Ta stalna razstava pa ni bila prva v tej stroki. Prej in še večje razstave te vrste so bile v Lipski, Avgsburgu, Zürichu, New-Yorku, Dunaji. O stalni razstavi učil v Gradci sem užé lani pisal v tem listu mej drugim: Pred štirimi leti so se

v Gradci trije mestni vrli ljudski učitelji združili v ta namen, da so začénjali nabirati po širokem svetu pri raznih založnikih izdana učila. Razposlali so dotična vabila znanim firmam po Avstriji, Nemčiji, Švici in dr. Uspeh užé začetkoma ni bil majhen, a je rastel od dné do dné. Kmalu je narastla množica učil tako, da so se komaj pospravila v sobi učitelja Kmetiča, kjer je imel ta gospod razpostavljeno zbirko vseh priprav za pisanje, kar so jih razni národje po svetu kdaj rabili. Ta zbirka je še zdaj v tej razstavi in priča o veliki marljivosti učitelja Kmetiča, ki je to panogo znanosti tako skrbno gojil. (Ta delavni učitelj je letos umrl). Učila: knjige, karte, globi, stroji, aparati, modeli so se pa bolj in bolj množili. Razstavnemu odboru bi bilo tesno prihajalo, ko je začel misliti o svojih malih prostorih, ako ne bi bilo za šolstvo vneto Graško mesto v Franc Jožef-ovi šoli dalo za razstavo tri prostorne sobe z velikim hodnikom, kar je storilo brezplačno; pohištvo, omare je odbor s prošnjami dobil tudi večinoma brezplačno; on sam je delal marljivo, pa ravno tako brezplačno. Na ta način je bilo mogoče, da so danes vsi imenovani prostori natlačeni z učili lepimi, z učili raznovrstnimi. Začetkoma je trojica odbornikov pač segla nekoliko v žep, da je pokrila nemale poštné troške, katerih se pa tudi kasneje ni manjkalo. Založniki iz inozemstva pošiljali so sicer brezplačno svoje artikeljne, a carino, kaj veliko, in včasih tudi poštnino in vozino moral je vender le odbor poravnati. To je pokrival iz nabranih darov, vsaj večinoma. Ta važni zavod pa ni nogel biti brez glasila. Zato so ukrenili drugo hvalevredno podjetje ustanovitelji te razstave. Začeli so izdajati mesečnik (stane 1 gld. 20 kr. na leto) pod imenom: „Erstes österr.-ungar. Lehr- und Lernmittelmagazin“, kojega založbo je prevzela knjigarna Cieslar v Gradci. List se nam dopada posebno radi tega, ker se pečá edino le s šolstvom. Prinaša ocene in opise novih učil in knjig, našteva učila in knjige, katere založniki v razstavo z nova pošiljajo, prinaša zapisnik od ministerstva potrjenega šolskega blagá, vsebino nemških šolskih in znanstvenih časopisov (škoda, da se na slovanske proizvode ne ozira) in še marsikatero dobro drobtino za ljudsko šolo. Zanimive so v lanskem in predlanskem letniku živetopisne črtice upokojenega Graškega učitelja Fr. Fassl-a, v katerih opisuje zlasti Spodnje-Štajersko učiteljsko in šolsko življenje pred 40 in 50 leti. Učitelj Fassl je služil namreč na slov. Štajeru, posebno v Celji; bil je znan z vsemi odličnimi spodnjimi Štajerci tiste dóbe, zlasti z vrlim slovenskim šolnikom in nadzornikom Rudmaš-em. Gosp. Fassl je bil dober pedagog, kakor kaže njegovo pero, izvrsten muzik in lepopisec, kakor smo se osebno prepričali v njegovi družbi v Gradci. Mož ima več nego 70 let na hrbtu, a je čil in še zdrav na duhu in na telesu.

Po tem uvodu opisati mi je z nekaterimi splošnimi potezami razstavo, katero smo si 24. jul. t. l. pod vodstvom Graških učiteljev gg. Kmetiča in Fassla, ogledali sledeči slovenski učitelji: deželni poslanec F. Stegnar, nadučitelj Burnik (iz Kamenika), Suher (iz Ptuja), Štefančič (iz Kamenika), Krulec (iz Ljubljane in podpisani).

Zastopane so v tej razstavi vse stroke ljudskega šolstva, a mnogo je učil, ki bi se morda z večjim uspehom rabila na srednjih (če ne še višjih) šolah, nego v elementarnih (ljudskih in meščanskih) učilnicah. Do zdaj je došlo razstavnemu odboru okolu 1000 dopošiljatev jako različne vrednosti. Vmes so pošiljatve kaj velike in visoke cene; ena sama firma je poslala učil, ki so do 1000 gld. vredna; a mej tolikimi pošiljatkami je gotovo tudi kaka drobtina, ki morda piškavega oreha ni vredna. Vkupna cena razstave pa je morda užé čez 20.000 gld. Kakor smo prevedeli, nadaljevale bodo firme svoja pošiljanja tako, da bode odbor težko vse lepo urejeval. Kazalo bode — po naših nazorih — ločiti učila, ki ugajajo v prvi vrsti elementarnim šolam, od onih, ki so bolj primerna srednjim in drugim učilnicam. Naposled bode pa zopet iz vsote ljudsko-šolskih učil

izbirati samo uzorne stvari; kajti zdaj je vmes tudi kaj takšnega, kar po vsem ni vredno, da bi se kot praktično priporočevalo.

Že lani, ko sem opazoval to razstavo, izrazil sem na tihoma željo, da bi bilo treba tudi slovenskim učiteljem v Ljubljani lotiti se enakega dela. Kar koristi nemškimi, štajerskim učiteljem, to tudi slovenskim škodovalo ne bo. Kar je mogoče graškim učiteljem ustvariti, to bodo tudi ljubljanski učitelji v stanu v življenje obuditi. Ako je dotični odbor dobival podpore in spodbudo od vlade, mesta, dežele, od založnikov, knjigarjev in učiteljev, — utegne enake pripomoči doseči tudi odbor ljubljanskih učiteljev, ki bi se v ta namen ustanovil. Lotiti se nam je na vsak način tega podjetja, da za nemškimi učitelji zaostali ne bomo. Glejte, gospoda, nemški učitelji še s tem popolnoma zadovoljni niso, da imajo le v velikih mestih ravno opisano stalno razstavo. Po svojih strokovnih listih priporočujejo še, da bi se tudi po malih mestih snovale prostovoljne zbirke učil ali celó muzeji. Navajajo, kako lahko je dobiti celó brezplačno zbirke živali, rastlin in rudnin, zbirke tehnoloških predmetov in izdelkov. Priporočajo snovanje odborov, ki bi po lokalnih listih pozivali prijatelje omike in napredka, da darujejo pripravnih reči itd.

Iz nemških strokovnih listov izvemo velik broj šolskih prijateljev, ki šolam to in uno brezplačno darujejo. O tem se je meščanska šola v Krškem sama prepričala. Veliko učil je dobila brezplačno; največ so pa lovci darovali; ti so ustreljene ptiče in druge nam prinašali, kar smo lepo preparirali in shranili v obširnih prostorih, ki so nam na razpolaganje. Pohod slovenskih učiteljev v Ljubljano bi se povečšal, ako bi se tû otvorila taka stalna razstava, ki bi vse slovenske učitelje mikala. Ona bi lahko kazala morebiti še slovensko, ali vsaj deloma slovansko lice. Druge razstave nimajo specifično slovanskih učil (da si ima graška krasne ruske slike za nazorni nauk), a razstava za slovenske šole v Ljubljani bi nabirala poleg kosmopolitičnih in nemških osobito še slovanska učila, mej katerimi utegnejo biti tudi užé lepe, rabljive in praktične reči. Da bi se nakana izvršila, treba bi pač bilo, da bi „Slovensko učiteljsko društvo“ pripoznalo potrebo take stalne razstave, in potem pozvalo ljubljansko učiteljstvo ljudskih in srednjih šol, rekoč: Prijatelji tega podjetja, stopite in združite se v dotični odbor in pojdite na delo, dokler sije dan!

Ponavljalni pouk.

(Konferenčna razprava pri okrajni učiteljski skupščini v 2. dan avgusta v Logatcu.

Poročal J. Pipan, nadučitelj v Črnem Vrhu.)

Izkušnja nas uči, da gre delo človeku najbolje in najhitreje spod rok, če je prepričan o njega koristi in pomenu, bodisi si za javnost, bodi si za posamičnega. Koliko truda in napora pa stane delo človeka, ako se pečá ž njim prisiljen, ali pa če se zanj kaj ne zanimiva. Naposled je pa sad vsega tega truda površen in polovičarsk, mogoče celó ničev.

Ako kaj tacega zapazimo pri rokotvorih, v koliko večí meri se nam pokaže še-le pri pouku, če učenci ne spoznajo koristi pouka, če se ne učijo za-sé, ampak za učitelja, za šolo, ako je priučevanje tega ali onega predmeta le posledica strahu pred kaznjijo. Res je, da se na ta način ta in oni kaj prisvojí, toda le za malo časa. Ko si bo otrešel šolski prah, odpadlo mu bode ob enem tudi vse, kar je slišal v šoli. In ako še zajde izstopivši iz šole — kar je skoraj neizogibno — v surovo in vsemu lepemu in koristnemu se rogajočo družbo, odplavajo mu vsi lepi nauki, koje je kedaj slišal.

V vsakdanji šoli se otrok večinoma mehanično priučí, kar šola tirja; treba je le, da si učitelj pridobi otroško ljubezen in da potem metodično postopa pri pouku. Pri

ponavljalnem pouku imamo pa pred seboj otroke užé dokaj razvitih duševnih močí; oni užé znajo razločevati koristno od nepotrebnega; izbuja se v njih hrepenenje po samostojnem delovanji; polagoma izpredvidijo, da jim bode treba samostojno živeti in delovati. Zdaj je čas, da učitelj na nje vpliva na vse mogoče načine, da oni tudi uvidijo, da so šolski nauki potrebni za življenje, ne za šolo, da se oni učijo za-se, a ne za učitelja. V dosego tega naj jim živo naslika marljivega in zbog tega srečnega človeka; nasproti temu se jim postavi zanikernež in malomarnež; ter se pokaže, koliko je moral vsled tega trpeti in kako slabo se mu je godilo. Gradiva te vrste imajo sicer šolska berila, a človeka navadno znane reči ne ganejo toliko, kolikor kaj neznanega; to otroci rajše poslušajo in se jih tudi bolje prime. Povest „Čas je denar“ bi utegnila prav dobro služiti. Kaže nam zapuščenega sirotka, koji se je z najnižje stopinje človeške družbe povzdignil se svojo lastno pridnostjo do najvišjih častnih služeb.

S takimi in enakimi povestmi in opisi je v šolarjih najlože obuditi ljubezen do nauka in učenja, ta ljubezen pa je prvi pogoj uspešnemu delovanju osobito v ponavljalni šoli.

Ko pa je učitelj enkrat to dosegel, uglajena mu je pot nadaljnjemu raznovrstnemu pouku. Vse težave in premnogi trud sladil mu bode dober uspeh, dosegel bode svoj predpisan smoter. Toda žalibog, da se učitelju, koji je v svojih učencih ljubezen do nauka obudil, v ponavljalni šoli pokaže navadno druga, vsak uspeh ovirajoča zapreka. Pričenši redni pouk sprevidi, da nekaj, mogoče večina njegovih učencev, nima nikake podloge, na kojoj bi se moglo dalje zidati; z eno besedo: učenci nimajo enakega izobraženja; treba bi bilo največkrat, kolikor učencev, toliko oddelkov. Prvi se ima z abcoriti, drugi ima komaj številke do 10 pisati, in tako naprej večini manjka najpotrebnišega, kar bi bili morali seboj v ponavljalno šolo prinesti. Ako jih naposled izmed 20 štiri ali pet dobiš, ki bi zadostovali postavnim tirjatvam, kaj hočeš začeti? Ali se boš na teh pet oziral in drugih 15 vnemar puščal? Če se pa slabih lotiš in dobre vnemar puščaš, se bodo poslednji nekaj časa dolgočasili, naposled pa izostali, rekši: vsaj se nič ne učimo! Delaj kakor hočeš, posebnega uspeha pri takih razmerah nikakor ne moreš imeti!

Utegnil bi mi kedo ugovarjati: vsaj ni mogoče, da bi se kje nahajala taka šola, ko postava določuje, da se učenca čez 12. leto v vsakdanji šoli lahko pridrží, ako ni kos predpisani tvarini! Istina je to, prijatelj! Če bi bil ti sam odgovoren za pravilno postopanje in redno obravnavanje pri zamudah, bilo bi obiskovanje gotovo bolj redno, uspeh boljši. Tako ti pa največkrat krajni šolski svét sè svojo malomarnostjo, ker šol. zamud po pol leta niti ne obravnava, niti ne upošilja sl. c. kr. šolskemu svétu, nažene v ponavljalno šolo takih zanemarjenih in nevednih revežev. Jaz imam dosti takih šolarjev, ki zadnji kvartal leta redno nič ne pogledajo šole zaradi paše. Izpolnivši pa 12. leto, pride v ponavljalno šolo. Ako mu razložim, da mora po postavi še v vsakdanjo šolo hoditi, se mi kratko odreže: Ne bom hodil, saj sem 12 let star. Zdaj naj ga izkazujem, kolikor hočem, v vsakdanjo šolo ga le ni, in če ga še iz ponavljalne šole poženem, ga ni nikjer. Ker pa mislim, da je boljše nekaj kakor nič, ga nerad pustim, da hodi v ponavljalno šolo, ob enem mu pa zatrdim, da to ne veljá in da se mu zamude v vsakdanji šoli štejejo. Zamude pa spijo pri kraj. šol. svétu spanje pravičnega, zbudé se konec leta, da romajo v prodajalnico za zavitke. Poznam kraj. šol. svét, kojega predsednik je voditelju šole nekekrati, ko mu je hotel šol. zamude vročiti, rekel, da jih ne potrebuje, naj jih le voditelj šole hrani. In res jih je ta, boječ se, da jih ne zadene neobravnavane prodajalničarjeva mastna roka, hranil od januarija do 28. julija. Iz do sedaj navedenega lahko vsakdo sprevidi, da je sem in tja prav lahko mogoče, da pridejo otroci v ponavljalno šolo, koji niti brati ne znajo. — Nekateré šole imajo pa tudi raznešen okraj in je mnogo otrok, koji vsakdanjo šolo, dokler so še majhni in niso za nobeno rabo,

kolikor mogoče pridno obiskujejo, bolj odrasli pa le sem in tja v šolo dohajajo. Taki zastanejo in prišedši v ponavljalno šolo prav malo znajo. Iz nje se taci nikakor ne sme spoditi, ko imajo ravno tako pravico šolo obiskovati, kakor vsak bližnji; siliti se pa nikamor ne morejo. Učitelj, koji svojo nalogo in dolžnost prav zaumé, jih ne bo zane-marjal, nego jim bo iskušal pripomoči do tega ali onega znanja. V šolskih krajih s tako razstresenim okrožjem sploh ni in ga ne bo uspeha v postavnem smislu; vender bi se pa dali vsaj bližnji toliko v šolo siliti, da bi zapustivši vsakdanjo šolo, bili vsaj ti na enaki stopinji izobraženja, da bi učitelj v ponavljalni šoli imel samo 2 oddelka. Pod tem pogojem imel bi vsaj pol uspeha. Pravi uspeh je pa le mogoč pri enakem naobraženji ponavljalnih šolarjev. O tem bi se dalo še mnogo govoriti in pisati, ker pa čas ne pripušča, dovoljujem si le še nekoliko o posameznih učnih predmetih omeniti ter pokazati, kako naj bi se ti poučevali, da bi se delovanje v ponavljalni šoli uspešno imenovalo.

Jezikovni pouk je predmet posebne važnosti, a tudi jako težaven. Postava tirja, da ima ljudska šola otroka privedi do tega, da je zmožen izstopivši iz nje izraževati se v besedi in pismu pravilno. (§. 51, šol. uč. reda od 20. avg. 1870.) To pa je naloga, koja se dá pod najugodnišimi pogoji le izjemno izvršiti; kajti premnogobrojni so slučaji v življenji, da bi se mogli učenci na vse pripraviti. Da si pa vé človek v vseh razmerah sam pomagati, treba mu je temeljitega jezikovnega znanja, kakoršnega pa v ljudski šoli ne bo mogoče nikoli doseči. Učitelj naj torej gleda le na to, da se bo pri jezikovnem pouku bavil le s tako stvarino, katera more po izkušnji učencu v vsakdanjem življenji splošno koristiti. Iz življenja pa mi je znano, da največkrat navadni ljudje niti naslova na pismo ne znajo pravilno narediti. Današnji svet pa sodi človeka največkrat po vnanjem, in če tedaj človek takih zunanosti ne pozná, ga ljudstvo ne ceni. Ponavljalne šole naloga je torej, da obrača svojo pozornost na pravilno sestavo naslovov ter učence opozori na vse zahteve naslovov. Kakor pa lepa obleka še ne naredí človeka, tako naslov ne storí pisma, ampak mora biti tudi pismo samo dobro, pravilno v formalnem in slovniškem oziru. Tù pa je ravno prelaz, čez katerega bo ljudska šola težko kedaj prikoráčila. V formalnem oziru se dá že še kaj doseči, a v slovniškem se pa ne morejo učenci toliko usposobiti, da bi mogli različna pisma v življenji pravilno spisovati. Učitelj se sme užé z uspehom ponašati, ako je privedel šolarje do tega, da so zmožni priprosta, kratka pisma raznih vrst sestavljati. Poleg tega naj jih še seznaní z „računi“, z gospodarskim in gospodinjskim zapiskom, s pobotnicami za izplačila od izvršenih del, za najemščino, za obresti in poplačan neuknjižen dolg. Ako sestavi ž njimi kak „prejemni list“ in sklepno „poslednje sporočilo“, se mu mora priznati, da je uspešno deloval v jezikovnem pouku.

Pouku v računstvu pripada dandanes ena najpoglavitnijih nalog. V vsakdanji šoli treba je šolarje navaditi, da izvršujejo posamezne operacije združene s praktičnimi nalogami. V ponavljalni šoli se mora pa le praktična stran računskega pouka v poštevé jemati, ker drugače znanje vseh štirih rač. špecij odraslemu prav malo koristi; on si ne vé pri rešitvi najnavadnije praktične zadače pomagati, ako se jih v šoli ni uril. Računske naloge naj se tedaj naslanjajo na vsakdanje ljudske potrebe. Kaj koristi kmetskemu otroku, če zna vse najbolj zvite naloge iz računice rešiti, ako pa ne more očetu izračunati, koliko žita sme ta prodati, če se ga vsak teden toliko in toliko za domačo porabo potrebuje?

Ali pa, kakšne vrednosti bo znanje oštirjevega sinka ali hčere, koja ali koji zna v šoli vse naloge iz računice izdelati, če pa ne zna očetu preračunati, po čem ga stane liter vina, ako ga je 2 hl à 14, 1 hl à 17 in $\frac{1}{2}$ hl à 10 gld. stočil? Učitelju je treba poznati okoliščine posameznih šolarjev, in po teh kakor po splošnih potrebah se morajo

naloge uravnavati. Vsled tega mu pa računica nikakor ne sme biti edini zaklad za praktične naloge, ampak mora imeti tako posebno zalogo v glavi, da s primernimi nalogami postreže svojim šolarjem. Od takih imeli bodo oni v bodočem življenji obilo koristi, učitelj pa zavest uspešnega delovanja. Odkar užé jaz pametujem, so se v krajih, koje poznam, vraže in prazna vera prav zeló poizgubile, in če rečem, da ima za to šola mnogo zaslug, menim, da nisem preveč trdil. Nahajajo se pa še vender tù in tam. Pobijati in zatirati te, se nam učiteljem ponuja najlepša prilika pri prirodoписji in prirodoznanstvu. Proč s čarovnicami, ki neki točo delajo; razni „zagovori“ naj se izgubijo mej staro šaro; spreobrnimo sovo, tisto morilko človeško, v prijateljico in dobrotnico kmetovalcu! Razne naturne moči naj pridejo na dan, da jih vé ljudstvo izkoristiti in uporabljati! Takemu pouku uspeh ne izostane.

Zemljepisje je tudi predpisano v ljudski šoli. Ako se otrok naučí spoznavati domači kraj, materino deželo z ozirom na najvažniše reči, in če zna zemljevid svoje domovine Avstrije in deloma Evrope ter drugih delov sveta v glavnih potezah brati, zadostil je učitelj svojej nalogi. Število prebivalcev in visokost gora je postranska reč, ki se izkadí, kakor jutranja rosa.

Od zgodovine naj se naučí šolar vsaj toliko, da bo vedel, koliko je njegov presvitli vladar star in kedaj je začel vladati, zadosti mu je. Pač se še lahko privadi otroke, kedaj je bila Amerika, približno pred koliko leti tiskarstvo, smodnik, papir in kompas iznajden. V pisanji se bode največ uspeha v ponavljalni šoli doseglo, ako učitelj strogo tirja snažno pisavo pri vseh pismenih izdelkih. Če bi svojo pozornost na to obračal le takrat, kadar je ura za pisanje odločena, mu ni posebnih uspehov pričakovati.

Telovadba je za tiste kmečke fante, ki postanejo vojaki, velikega pomena. Ako ponavljalni šoli pičlo odmerjeni čas pripušča, naj se dečki kolikor mogoče urijo v rednih in prostih vajah. Mi, ki službujemo na kmetih, imamo dostikrat slišati tiste umazane popevke, ki žaliyo nravni čut vsacega odraslega in pametno mislečega človeka, še bolj pa pohujšujejo otroke. Tej grdi in ukoreninjeni navadi bi se dalo v ponavljalni šoli z uspehom nasproti delovati, ako bi se gojilo lepo ubrano národno petje. Dečkom, zapustivšim ponavljalno šolo, bi se s časom priljubilo tako petje, posebno pa, ko bi jih še ljudje radi poslušali; tisto grdo petje pa bi polagoma izginjevalo.

K sklepu mi je še omeniti predmeta, koji more v ponavljalni šoli racijonalno obravnavan prebivalstvu v gmotnem oziru še največ koristiti, in to je pouk v sadjarstvu. Ta predmet je pa pri večini ljudskih šol le na papirji, akoravno bi se mu v ponavljalni šoli spodobilo prvo mesto. Uzroki tej prikazni so vsakemu dobro znani in jih zatorej ne bom razpravljaj. Opozoriti vas le hočem, kako bi se dalo temu v okom priti. Po mojem mnenji bi tù imel glavno nalogo gosp. kmetijski potovalni učitelj, kateri naj bi se dobro poučil v stanji sadjerejskega pouka pri vsaki šoli ter na višjem mestu na to deloval, da bi se vsakojake zapreke v tej zadevi odstranile. Vsakemu učitelju bi pa pripadalo potem, ko je preskrbljen s potrebnimi sredstvi za sadjerejo, da bi ta pouk največ praktično izvrševal. Naj bi potem ob času ponavljalne šole v četrtkih pri ugodnem vremenu, mesto da bi v šoli prazno slamo mlatil, šel sè svojimi učenci po vaseh, kjer želé, da bi se kaj presajalo, cepilo ali kakor si bodi drevesa vzrejala ter bi jim dejansko kazal, kako se to ali ono izvršuje. Od tega načina poučevanja v sadjereji se je nadjati največih uspehov; sploh se pa more uspešno le takrat delovati, ako tudi krajni šolski svéti svojo dolžnost izpolnujejo.

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

Sebastijan Žepić r. 18. jan. 1829 v Križih (Gozdu) pri Trziču, učil se v latinskih šolah v Ljubljani, jezikoslovja na Dunaju, služboval na gimnaziji v Varaždinu, Zagrebu, Novomestu, naposled opet v Zagrebu, kjer je u. 9. jan. 1883. Čvrst jezikoslovec in narodnjak je pisati jel vže v srednjih šolah ter v Beču z drugimi vred pomagal A. Janežiču, da je izšel na pr. „Zgodovinski Katekizem, Slovenski Goffine“ itd. Posebej:

a) Čudodelni klobuk. Gluma v 3 dejanjih, po Klicperi iz česk. poslov. S. Ž.

b) Pozabljeni. Vesela igra v 1 dejanju, poleg Kotzebua posl. S. Ž. za Dramatično društvo.

c) Poraba predlogah u Gundulića i Palmotića. Prinesak za hrvatski rječnik. Spisao S. Žepić, in to v izvestju gimnazije Varaždinske l. 1860 i 1861. IV. str. 16—34 i 3—23 tako izvrstno, da so se čudili temu celó najbolj učeni Hrvatje. „Osvědočen o važnosti predlogah u svakom jeziku, i koliko temeljito njih znanje doprinosi k tomu, da se misao pisateljeva što bolje razumě, a videći, da se u tom do sada malo šta u nas radilo, koliko ja znam, to odlučih, koliko malahne mi sile moje dopuštaju, materinski bo jezik mi je narěčje slověnsko, raztumačiti predloge u dvojice najodličnijih starih pěsnikah hěrvatskih, t. j. Gundulića i Palmotića, te razuměnje njihovo koliko toliko olakšati itd.“

d) Novice l. 1867 str. 296—380: Izvěstja ali programe nekterih slovenskih in hrvaških gimnazij, pa memogredé nekaj slovniških opazek. Tako tudi v Glasniku l. 1867: Slovnične drobtinice. Spisal prof. Žepić.

e) Latinsko-slovenske vaje za I. gimnazijski razred. Izdělal po Jul. Alb. Dünnebjergu S. Žepić. Novomesto. 1875. 8. str. 111. — Slovar k latinskim vajam za I. razred, po paragrafih razvrščen I—XXXV. — Slovar k „Latinskim vajam“ za I. in II. razred. Del I. Lat.-slov. str. 1—174. Del II. Slov.-lat. 1—116. Založil Deželni odbor kranjski. Natis. Vinc. Boben.

„Za hrvatske gimnazije je Žepić sestavil „Lat.-hrv. vježbenico“ za II. razred (po Rožku); v rokopisu je dovršil iste vaje (po Rožku-Jurkoviću) za III. razred. Za „Lat.-hrv. rječnik za škole“ zdelal je črke C—H, pregledal ves rokopis, prisposobil ga z izvirnikom ter za tisk pripravil. Ravno tako je pripravil za tisk več knjig zbirke: „Stari hrvatski pisci“, ki jo izdaje jugoslavenska akademija ter je več let za veliki akademični „Rječnik“ zbiral gradivo kakor pridna čebelica“ (Vid. Zvon 1883 str. 128—131. Sp. dr. Fr. J. Celestin). — „S. Žepić zasluži, da ga stavimo marsikteremu Slovcu njegovega stanú v posnemovalen zgled; kajti le poté, da se ves učiteljski svet slovenski zanima za znanstveno delovanje in se ga udeležuje, dojde našemu, vzlasti znanstvenemu slovstvu boljša bodočnost. Zatorej slava Žepičevemu spominu! (Gl. S v Kresu 1883 str. 119).“

Janez Božič r. 15. okt. 1829 v Lescah na Gorenjskem, sveč. 1854, kapelan v Krašnji, gimnazijski učitelj na Reki, nekaj let na Dunaju za jezikoslovje pripravnik, potem vrednik Slovcu v Celovcu, duhovni pastir v Kortah (Trögnern) na Koroškem, u. 28. maja 1884. Krepko pisal slovenski vže

a) V „Slov. cerkv. časopis ali v Danico“ l. 1848: Dober pastir. Skrivna skopost. Krasen limbar nedolžnosti na kervavim bojišči; l. 1849: Kazen božjiga ropa itd.

b) Vedež 1848: Strah je v sredi votel, okoli ga pa nič ni itd.

c) Stric Tomaž ali življenje zamorcov v Ameriki od Henriete Stowe. Svobodno za Slovence zdelal J. B. V Celovcu 1853. XII. 8. 155.

d) Vodilo grešnikov. Spisal čast. oče Ludovik Granaški, redovnik sv. Dominika. Nat. in zal. Milic. V Ljubljani 1854. Zvezek I. v 24 poglavjih 8. str. 312 poslovenil Janez Božič. Zvez. II. itd. gl. Jezičnik XIX. str. 27. J. Rogač.

e) Koledar za Slovence v povzdigo kat. duha za l. 1855. I. 8. 68. — Tečaj II. 1856. Sostavila B in F. t. j. Božič in Frelih.

f) Platonov Kriton in Apologija. Iz grščine poslovenil Ivan Božič. V Celovcu 1862. 16. str. 78. Nat. J. Leon. V Predgovoru pravi p.: „Ker s tem prevodom kaj novega podamo ljubim Slovencem, prosimo jih najpred, naj ga blagovoljno sprejmejo in sodijo, posebno ker ga ni bilo mogoče piliti devet let . . . Res je sicer, kar je uni dan nekdo naših učenih rojakov pisal, da bi bili za zdaj naj bolji in naj koristnejši prevodi za Slovence tisti iz drugih slavjanskih narečij — ali vsi izobraženi narodi so malo po malu začenjali s prelaganjem klasičnih del, grških namreč in rimskih . . . Stari so bili in bodo ali v izviru ali v prevodih vedno učitelji poznejim narodom. Gotovo niso bili popolnoma, posebno kar vero zadeva, izgledi nam za nasledovanje itd.“

g) Slovenec, političen list v Celovcu l. 1865—1867 št. 47. Tečaj I—III. V II. teč. 1866 do št. 96 lastnik A. Einspieler; sicer pa: Izdatelj in odgovorni vrednik J. E. Božič.

h) Besednik donašal je spiske njegove p. II. 1870: Sreča pa nesreča (Iz pučk. Prij. posl. J. B.). Skrivnostni lonec. Moder kmet. Društveni red pri starih Slovanih. Zvest prijatelj je boljši od srebra in zlata. T. IV. 1872: Nekaj zastran stelje. T. V. 1873: Slep berač pa nja otrok. Povest s kmetov posl. J. B. 1—34 itd.

„Koroški Slovenci in z njimi tudi vsi rodoljubi mile naše domovine žalujejo ob grobu umrlega pisatelja Janeza Božiča“, piše Kres 1884 str. 376. In Zvon str. 445: „Janez Božič . . . je prebil preskušnjo za gimnazijalnega učitelja. Pridno je z Dunaja pošiljal Novicam uvodne članke in politične dopise . . . Ker je oglušel, popustí jezikoslovje in se loti politike . . . Pokojnik je bil ljubezniv, vesel, pošten, omikan mož. Bog mu daj večni mir itd!“

France Šrol r. 29. nov. 1829 pri sv. Lovrencu na Goričkem, sveč. 1852, kapelan pri sv. Lenartu, župnik v Svičini, naposled v Ljutomeru, u. 31. dec. 1885. Slovenec blage volje je dopisoval vže l. 1853 iz Gradca in pozneje v a) Novice p. Kratkčasna smešnica. Kaj je Vilčekov Drašek vidil po svetu. Baba je storila, kar satan ni mogel itd. — V b) Danico p. l. 1853: Venec na grob vč. g. J. Klajžera, Lazaristov priora v Celju (Pesem). Dopis o Schlöru, Gruberju in Klajžerju. L. 1857: Ne prešeštuj. Za sveto noč (Pes.). Novoletnica (Pes.) L. 1858: Ne odlagaj poboljšanja. Deklič, varite se grešnih plesov. Marija ljuba mati. L. 1859: Še nekaj za svate. L. 1864: Rožica na grobec Janeza Karba, kaplana pri sv. Rupertu (Pes.). Na primer:

Marija ljuba mati.

O Marija, naša mati!
Tebe ljubi celi svet;
Vse želi Ti čast dajati,
Kar živi in zna vmét!

Angeli v nebeški službi
Pozdrav Tebi pojejo,
In svetniki v Tvoji družbi
Noč in dan veseli so itd.

Največ je dopisoval v ljubljene c) Drobtinice na pr. l. 1859—60: Ana Lackova, poštena kersanska deklič. Boj z jarcom. Kaj je naj boljšega (Pesem). L. 1862: Mati in brezovica. Ali je dobro, da se šola loči od cerkve, ali ne? Pokopač (Pes.). L. 1863: Smreka in červ. Žaba in kača. Smert in bogatec. Z zerna zraste lat — z tatiča tat. Beseda očetova k sinu, ki gre na tuje (Pes.). L. 1864: Tonika Tretlerjeva, pridna

deklica. Stara navada — železna srajca. Oroslan in lesica. Jupiter in kača. — Kaj je storiti mladeži na kmetih, kedar odraste vsakdenski šoli (1. Naj pridno obiskuje nedelsko šolo. 2. Naj rada posluša keršanske nauke. 3. Naj pogosto prejema sv. zakramente. 4. Naj marljivo prebira dobre knjige in časopise) str. 273—287. — L. 1865—66: O zapovedanih postnih dnevih zderži se mesenih jedí. Veselje in žalost. Lisica in miš. Zajec in oroslan. Lesnika in cepljena jablan. L. 1869: Sv. Trojica v slov. goricah (s sliko). Koga so v peklú postavili za glavarja. Dojka in koza. Osel kot kralj zverine. Medved in polh. Govnjač in marljivost. Hrast in želod. — Klic po lastovicah, Rožice, Solnce (Pesni) itd. — Izmed knjig in časopisov priporoča odrasli mladini Drobtinice, bukve družbe sv. Mohorja, v posvetnih zadevah Novice, in v dušnih potrebah Zg. Danico. Popisavši potrebo katoliškega lista pravi na pr.:

„Kakor prva straža, ki stoji na mejah sovražnika, urno neprijatelja naznani, ko se prikaže ali bliža, da dalje zadej stoječa truma se pripravi in dobro pripravljena sovražnika pričaka; tako Danica mnogoteremu sovražniku lepo šemo iz lica potegne, da v hinavsko lice pogledaš in spoznaš. Danica ti pokaže volka, če tudi ovčji kožuh nosi. Radostno prebiraše Danico boš lahko opazil, kaj vse malopridni svet počinja, da bi razširil kraljestvo hudičevo, zasledil boš vse skrivne zanjke umno nastavljene in lahko ti bo, se jih zogniti. Danica ti pokaže cvetje kristjanskih krepost, pa tudi ternja grehote ti ne zakriva, da se ga ogibaš. Danica ti naznanja vse veselje in vso žalost, ki jo ima naša mati, sv. katoliška cerkva po vesoljnem svetu. Ona popisuje stan sv. misijonov med divjimi narodi in nam kaže veselo rast sv. cerkve. Ona pa tudi popisuje britko preganjanje, ki ga po mnogih deželah terpijo kat. kristjani, zlasti pa njih naj viši pastir, naš sveti Oče v Rimu. S tem si prizadeva Slovence buditi iz sramotnega in pogubljenega spanja gerde mlačnosti v veri, jih navdušiti za sv. cerkvo, in jih spodbuditi, da radi tečejo svojim revnim bratom na pomoč, pa tudi sami za sebe dar sv. vere vredno cenijo. Zares, ne vedil bi za ob nedeljah in praznikih odrašeni mladini priporočati bolj podučljivega in spodbudljivega branja. Zagotovim te: pri branji vsakega lista ti bo mila tolažba tekla v serce, in neka svetla zvezdica bo ti zasvetila v sercu in pameti, ktera ti bode prijazna spremljevalka po nevarnem potu življenja (Drobt. 1864 str. 285).“

d) Marljivo se je glasil tudi v Slov. Gospodarju na pr.: Potovanje v Žulcpah; Potovanje v Rim, Neapol in domú l. 1875 itd. Životopis njegov gl. 1886 št. 4. Kar poje dragemu prijatelju (Danic. 1864), velja tudi o njem:

Ko rožica v jesen' si nam ovenil:
Pa upam — duši rajska milost sije.

France Domicel r. 1. okt. 1832 v Zagorji, učil se v Ljubljani, u. bogoslovec III. l. 22. avg. 1855. Živ Slovenec Pivčan oglasil se je v Danici l. 1853, vesel pesmic J. Stritarjevih (Luna, Danica, Zora, Marii) str. 96:

Zastavica.

Štiri so stvari en'ga imena,
Vsaka pa je družiga plemena.

„Perve listi duh sladak duhtijo —
Zalo ti cvete v domačem mestu;
Drugo sape v daljni jug podijo —
Ona spravlja skor ljudi iz svesti;

Tretja se rodi o zôri zlati —
Ali umerje ko solnce vzhaja;
Zadnja je ljubezni sladke mati —
Ktera stare moč peklen'ga zmaja.“

P

V naslednjem listu stavi se po njem zastavici vganjka: „Zgodnja danica“ t. j. 1. Naš cerkveni list; 2. Ladija v Afriki; 3. Zvezda; 4. Marija. — Kakor v Danico — pisal je v Novice na pr. l. 1855 iz Zagorja na Notranjskem o hudi koleri in o milosti deželnega poglavarja grofa Chorinskega. — Huda kolera pobere i njega, a Novice so iz zapuščine njegove priobčile l. 1856 na pr.: Znamenitosti Notranjskega in popis Pivke. Narodna pravlica. Pri koscu (Pesem). Zvestoba psa itd. — Znanci so čutili in obžalovali njegovo zgubo, in v njihovem smislu zloži mu Jož. Novak za obletnico v Novic. 1856 str. 274 lepo spomenčico. Na razgled bodi z ozirom na njegovo ljudomilo delovanje o koleri:

Pri koscu.

Nikar, nikar ne mahní sim,	Glej, glej; iz te bučelica	Po tleh ležé in se sušé,
Kjer cvetke rastejo;	Zletela ravno kar,	Kermilo so goved, —
Te prosim, prizanesi jim,	Napila meda sladkiga	Vonjava, zalost njih — kje je?
Saj dokler docveto!	Se je — o stoj! nikar!	In kje je njihov med?
Al mar ne čutiš nič vonjav,	Al ojstra kosa le verši,	Pri smertni postelji sem stal
Ki 'z perjiča puhté?	Sekáč ne čuje me;	Mladenčev in deklet,
Ne vidiš, kakšen kras so trav, —	Pod koso vse mu obleži,	Se kosca spomnil sem in trav,
Te nič ne veselé?	Osat in rožice.	Na rože in njih med.

Janez Valjavec r. 2. jan. 1832 v Šenčurju pri Kranju, sveč. 1857, kapelan v Vipavi in Tržiču, l. 1860 v red Jezusov, u. v Celovcu 9. maj. 1875. Slovenec ven in ven že v srednjih šolah je oglasil se najprej v:

a) Slov. Bčeli l. 1853, kjer se nahaja popisana „Slovenska slovstvena zgodovina“. Sostavljena posebno po prednašanju g. prof. Metelkota, po Šafařiku in Jungmanu. Kratek pregled našega slovstva do l. 1848. Str. 108—216. Starodavnost. Glagolitje. Cirilsko. Novoslovensko (Vid. Jezič. str. 7. Janežič). Ivan Valjavec. V b) Danici l. 1853 št. 4 čitati je njegova „Pesem mornarja“. — Iskren misijonar je deloval po vsej Sloveniji v duhovnih vajah in misijonih ter spisoval si o njih sporočila, ktera — namenjena v tisk — ostala so zarad preobilih troškov v rokopisu, a priobčevala se le po Zg. Danici l. 1876—1879: Misijonska sporočila P. Janeza Zlatoustá Valjavca, prvega slovenskega misijonarja v 19. stoletji in mašnika iz družbe Jezusove, izdal P. Fr. Sajovic. — O smrti misijonarjevi glej v Danici 1875 str. 229 iz Českega, str. 252 iz Zaliloga, str. 259 iz Celovca. Dasi so jako krepka njegova poročila po tvarini in po obliki, na primer bodi vendar le poezija njegova iz l. 1853:

Pesem mornarja.

Ko noč po morji plašč razvije	Ko zvezde se začno srebriti,
In zvezdica pri zvezdi sije,	Nebo in morje rudečiti,
Ko v lučih sinja plan miglja:	Ko jasni dan se porodi:
Za té čisto	Z molitvico
Se mi vnamó	Te jutranjo
Marija, čutja v dnu srcá.	Marija, tvoj mornar sloví.
Ko samoč na korablji čujem	Ko mi pa zadnji dan zasveti,
In zoro božjo ogledujem,	Za vedno ko neham sopeti,
Ko vzdiga glavo nad morje:	Marija, ti me pelji v raj:
Tud' meni ž njo	Da bom s tabo
Dvigujejo	V sveto nebo
Marija, k tebi se želje.	Se šel radovat vekomaj!

Književstvo.

(**Družba sv. Mohora**) užé razpošilja letošnje družbine knjige, ki so naslednje: 1. Koledar družbe sv. Mohora za prestopno leto 1888. 2. Slovenske večernice za pouk in kratek čas. Jeden in štirideseti zvezek. 3. Franc Pirec, oče umne sadjereje na Kranjskem in apostolski misijonar med Indijani v severni Ameriki. Spisal P. Florentin Hrovat. 4. Zgodovina svete katoliške cerkve za slovensko ljudstvo. Spisal dr. Ivan Križanič, stolni korar v Mariboru. 5. Osmero blagrov na svetu ali dolga pridiga za kratkočasno življenje. Spisal Anton Kržič, katehet v Ljubljani. 6. Življenje preblažene device in matere Marije in njenega prečistega ženina svetega Jožefa. Popisal Janez Volčič, duhoven Ljubljanske škofije. — Te knjige pojdejo v 210.060 izvodih mej slovenski svet, kajti število družabnikov narastlo je letos na **35.010** (605 dosmrtnih, 34.405 letnih), ki se po škofijah delé tako: Goriška škofija steje 4849 udov, Krška 3133, Lavantinska 10.566, Ljubljanska 13.444, Tržaška 1875, Sekovska 243, Somboteljska 203, Zagrebška 263, Senjska 121, Poreška 58, Videmska 134. Razni kraji 57, Amerika 64. Dohodkov imela je družba 36.826 gld. 75 kr., troškov pa 36.775 gld. 23 kr., torej prebitka 51 gld. 52 kr. Matična glavica znaša do 1. avgusta t. l. 18.030 gld. v gotovini in 200 gld. v obligacijah. Za lani razpisana darila bil je jako živahen natečaj, doposlalo se je nad 40 raznih spisov, povestij, životopisov in razprav. Izmej povestij obdarovala se je samo „Stara mati“, ki jo je spisal Jan. Ev. Krek. Mej sotrudniki nahajamo tudi odlični imeni: S. Gregorčič, Anton Aškerc, poleg drugih kakor: dr. Vošnjak, Ivan Šubic, A. Koder, Ig. Žitnik, dr. I. K., Ivan Trinko, Henrik Schreiner, Roza Kosova itd. Za prihodnje leto razpisana so nastopna darila: dve sto in deset goldinarjev za šest krajših izvirnih povestic, vsakej po 35 gld., ki obsega vsaj pol tiskane pole. Sto in štirideset goldinarjev za štiri poučne spise raznega zapopadka, vsakemu po 35 gld. v obsegu pol tiskane pole. Rokopise je doposlati do 1. marca 1888. Iz teh podatkov vsakdo lahko posnema izredno blagotvorno delovanje družbe sv. Mohora, katerej v celej Avstriji ni jednake. Vsaka beseda v njeno hvalo in priznanje izvrstnemu odboru bi bilo odveč, kajti gledé družbe sv. Mohora je pač umesten pregovor: Dobro delo se samo hvali. Sijajni uspeh pa je najboljšé zadoščenje vsem voditeljem in sotrudnikom. („N. Sl.“)

Stritarjevih zbranih spisov je prišel na svetlo užé 16. snopič.

Učiteljska zborovanja v Ljubljani.

I.

Občni zbor „Národne Šole“.

(V 5. dan /septembra/ 1887. l. ob 6. uri zvečer v mestni dvorani.)

1-1 okt.

Predsednik „Národne Šole“ g. Fel. Stegnar otvori zborovanje po 6. uri zvečer in došle udeležnike pristrčno pozdravi ter zakliče: „Slava presvetlemu cesarju!“ kar ves zbor navdušeno ponavlja.

Dalje pozdravi tudi navzočega poslanca g. dr. J. Vošnjaka, izreče zahvalo vsem slavnim korporacijam in raznim osebam, katere so društvu kako podporo naklonili i. dr.

Potem poroča tajnik g. Fr. Govekar nekako tako:

„Slavni zbor!

Kakor je razviditi iz razdeljenega sklepa računa in poročila „Národne Šole“, se je odbor, ki je bil voljen v občnem zboru dné 6. okt. preteč. l. v odborovi seji v 21. dan okt. 1886. tako-le ustanovil:

1. g. Stegnar Fel., predsednik; 2. g. Žumer And., namestnik; 3. Močnik Mat., blagajnik; 4. g. Govekar Fr., tajnik. — Odborniki: gg. Funtek Ant., Podkrajšek Henrik, Praprotnik Andrej, Praprotnik Fran, Tomšič Ivan.

Gospod predsednikovemu poročilo le še dostavljam:

Zaporedno štev.	Koliko	D o h o d k i	Posamič		Vkupe	
			gld.	kr.	gld.	kr.
1		I. Ostanek blagajnični z obrestmi iz pretečenega l. 1885/6			177	66
		II. Vplačila: a) ljudskih šol in sicer:				
2	10	društvenikov po 1 gld.	10	—		
3	13	" " 2 " + (50 kr.)	26	50		
4	9	" " 3 " + (66 ")	27	66		
5	3	" " 4 "	12	—		
6	11	" " 5 "	55	—		
7	2	" " 10 "	20	—		
8	1	" " 12 " 68 kr.	12	68		
9	1	" " 18 "	18	—		
10	1	" " 20 "	20	—		
11	51	ljudskih šol je torej vplačalo	. .	. .	201	84
		b) učiteljev, in sicer:				
12	17	društvenikov po 1 gld. + (2·08 gld.)	19	08		
13	17	" " 2 " + (1·13 ")	35	13		
14	12	" " 3 " + (0·74 ")	36	74		
15	5	" " 4 "	20	—		
16	5	" " 5 " + (0·10 ")	25	10		
17	1	" " 6 "	6	—		
18	1	" " 8 "	8	—		
19	1	" " 10 " 25 kr.	10	25		
20	1	" " 12 " 56 "	12	56		
	60	učiteljev je torej vplačalo	. .	. .	172	86
		III. Drugi dohodki, podpore in darila:				
21		Za prodane knjižice založene po društvu	. .	. .	184	02
22		Podpora veleslavnega deželnega zbora	100	—		
23		Podpora mestnega zbora ljubljanskega	200	—		
24		Podpora slavne kranjske hranilnice	200	—		
25		Darilo vr. g. dr. viteza Fr. Močnika v Gradcu	15	—		
26		" neimenovanega dobrotnika	15	—		
27		" posojilnice v Črnomlju (po g. A. Jeršinovicu)	10	—		
28		Ustanovna pomočno-obrtniškega društva v Ljubljani (J. N. Horak)	10	—		
29		Konečno povrnilo na ustanovni eskomptne banke	57	84		
30		Vplačani zastanki društvenikov prejšnjega in tekočega leta	72	—		
31		Dobrotnikov naklonjeno darilo	8	—		
32		Iz društvenih nabiralnic prejeto	2	70		
33		Obresti ustanovnine pri eskomptni banki	11	25		
			. .	. .	701	79
		Vsota dohodkov	. .	. .	1438	17
		IV. Društvena imovina.				
34		Naložene ustanovnine	315	—		
35		Blagajnični ostanek poleg zaloge knjižic	209	38		
		Vkupe	524	38		

Zaporedno štev.	Koliko	T r o š k i	gld.	kr.
1	263	Učnih knjig, šolskih in pripomočnih	67	56
2	31850	lepopisnic, spisovnic in številnic	248	30
3	206	grosov jeklenih peres	78	74
4	366	tucator peresnikov	20	98
5	384	komadov prožnih in škrljnih tablic	24	04
6	80	škatelj črtalnikov	19	42
7	521	tucator svinčnikov v belem in cedrovem lesu	49	56
8	7300	pikčastih risank, malih in velikih	125	14
9	15	škatelj radirke, bele in črne naravne	20	44
10	3600	pol pisnega in pivnega papirja	15	21
11	1000	A. Funtek „Zabavišče slov. otrokom“ natis in nagrada . . .	163	—
12	1000	H. Podkrajšek „Pripovedka o vetru“ natis in nagrada . . .	175	20
13		Učila: za čitanje, nazorni nauk, številjenje, risanje in zem- ljepis	60	62
14		Vožnina železniška za naročeno blago	21	04
15		Najemniški prinos za društveno pisarno	40	—
16		Razpošiljanje: embalaža in poštnina	20	83
17		Upravnina, dopisnina, postrežnina, svečava in kurjava . . .	52	64
18		Po društvenikih naročena drobnina razne vrste	16	07
19		Vplačilo novega ustanovnika naloženo	10	—
		Vsota troškov .	1228	79
20		Blagajnični ostanek pri sklepu računa	209	38
		Vsota dohodkov onkraj .	1438	17
		Društvenikom naklonjene podpore:		
a	51	ljudskim šolam za vplačanih 201 gld. 84 kr. povrnila v blagu	427	49
b	60	učiteljem za vplačanih 172 „ 86 „ „ „ „ „	335	05
c	16	ljudskim šolam darovanega šolskega blaga za	106	18
d	9	učiteljem se je brezplačno naklonilo blaga za	47	31
e	136	deležnikov je torej dobilo podpore v skupni vrednosti . . .	916	03

V Ljubljani, dné 7. septembra 1887.

Feliks Stegnar,
načelnik.

M. Močnik,
blagajnik.

Fr. Govekar,
tajnik.

Z blagajničnim dnevnikom v popolnem soglasju in račune v redu našli:

J. Predika, A. Funtek. L. Vagaja.

1. Iz „sklepa računa“ vidi se, da je pretečeno leto bilo manj dobrotnikov, kakor jih je naštetih v lanskem „sklepu računa“. Temu je vzrok sl. družba „sv. Cirila in Metoda“ in sploh drugi národní davek, katerega se nikjer ne manjka; vender pa se odbor čudi, da je tako malo število gg. učiteljev udov društva, vsaj naše društvo s stoterimi odstotki vrača vložene vsote. Lehko bi imenovali celi okraj, ki ga nihče ne zastopa pri našem društvu. Kaj pa bi rekli o učiteljicah! Število teh je res kaj neznatno, kakor da bi one ne potrebovale v svojih razredih šolskih učil. Vidi se, da se sploh za društvo kaj malo zanimajo.

2. Od društva izdani „Prizori iz otroškega življenja“ so se v teku treh let skoraj vsi razpečali; društvo sicer od tega nima nikakoršnega dobička in koristi, katerega tudi ni nameravalo z izdajo — vender se je dosegel prvotni namen.

3. Knjižic „Zabavišče“ ima društvo še kacic 650 v znesku za 165 gld. in „Pripovedek o vetru“ kacic 900 izstisov v znesku 225 gld. na razpolaganje.

Da se je društvu to podjetje omogočilo, se ima ono v prvej vrsti zahvaliti g. poverjenikom, ki so pred tremi leti s priznanja vredno marljivostjo in požrtvovalnostjo nabirali darove v namen izdavanja mladinskih spisov. Pri tej priliki se zdi odboru prošnja umestena, da bi dotični gospodje blagovolili še drugo dobro delo društvu storiti. To pa je, da bi skrbeli za razprodajo in razširjanje teh spisov mej našim národom, ter posredovali pri gosp. kolegih, da bi v tem smislu delovali in dejansko kazali, da jim je uresničenje tolikokrat poudarjene potrebe mladinskih spisov res pri srcu.

4. „Prizorov iz otr. življenja“ je še za 85 iztisov vsota 17 gld. in o „Pripovedka o vetru“ 129 gld. na dolgu. Pri tej priliki si dovoljujem tudi slavni skupščini naznaniti, da je odbor „Matiče Slovenske“ daroval vse Matičine slovenske zemljevide našemu društvu. Teh je mnogo na razpolaganje. Kdor jih tedaj želi, jih dobí brezplačno. Ker pa pošiljanje po pošti stane mnogo truda in stroškov, zato svetujemo, da se prilično vsak osebno oglasi ali pri „Matici“ sami ali pri g. predsedniku. Tudi ima „Matica“ v svoji zalogi še premnogo drugih društvenih knjig tako, da ji prostori užé pretesni prihajajo. Zategadelj je sklenil odbor učiteljske, šolske in društvene knjižnice obdarovati s knjigami, ako se dotičniki z opravičenimi prošnjami obrnejo na „Matico Slov.“ V prvi vrsti se bode oziralo na take prositelje, ki so užé društveniki ali pa pristopijo kot letni podporni člani. Kdor pa ima užé kaj Matičnih knjig, naj jih v svoji prošnji navede, da se mu zopet enakih ne bode pošiljalo.

Pri tej priliki dostavljam še prav pohlevno prošnjo: Naj bi vsak ud delal na to, da si vsaka šola vsaj en iztis ali izvod od „Nár. Šole“ izdanih knjižic kupi, in se tù in tam kakega imovitega prijatelja mladine pregovori, da žrtvuje par desetec za nakup knjižic. Potem je razprodaja zagotovljena in „Národní Šoli“ omogočeno, da drugo knjižico takoj založí. Ta knjižica bi se imenovala „Slovenski Pravljíčar.“ — Rokopis je užé gotov in jako zanimiv ter prikladen otročjemu srcu in umu. Vsaj izkušnja uči, da se mladi glavici z ničemur bolj ne prikupi knjiga, nego z bajko — s pravljico. Otroški domišljiji odpira se nov čudovit svet; vsaka travica, vsako drevo ožíví, neme živali govorijo, ja celó trdo kamenje in skalovje se na stežaj odpira. V mladem srcu se vname ljubezen do prirode. Dokaj pravljíc ima pa tudi krasno moralno jedro. — Še druga knjižica bi bila za mladino pod naslovom: „Zabavišče slov. otročičem“, spis. A. Funtek. V prvi vrsti je vsebina namenjena odgojiteljicam slov. otroških vrtov, sicer bode ugajala sploh mladini, ker je polna mikavnih pesmic, rabljivih pri igráh i. t. d. Dalje si dovoljujem tudi prošnjo izreči, da bi gg. udje svoje prošnje pošiljali vselej pod naslovom „Národní Šola“, ne pa pod imenom g. predsednika. — Tudi naj se v prošnjah za blago

natanko določi, kakšnega blagá kdo hoče n. pr. pri pisankah številko, liniaturo i. t. d., ker društvu je na tem, da vsestransko ustreza in je tudi za red, ne pa za nasprotno.

Tudi ni treba denarja pošiljati po nakaznicah in v listih pa špecificirano svojo prošnjo, kar prizadeva obema strankama nepotrebne troške in sitnosti.

Dalje naj gg. člani blagovolé na znanje vzeti enkrat za vselej, da odbor društva „Národne Šole“ ne refektuje na posebne zahvale v pismih izraženih!

Iz tega kratkega površnega mojega poročila slavna skupščina previdi, da se odboru oziroma njegovemu predsedniku v preteklem letu dela ni manjkalo kakor vsako leto. Tako bode tudi v prihodnje dela dovolj imela „Národna Šola“.

Tajnikovo poročilo se vzame odobravaje na znanje.

Namesto blagajnika g. M. Močnika poroča g. predsednik. Vseh dohodkov je bilo v preteklem letu 1438 gld. 17 kr., izdalo pa se je 1228 gld. 79 kr., v blagajnici ostane tedaj 209 gld. 38 kr.

Vplačalo je 51 ljudskih šol 201 gld. 84 kr.; 60 učiteljev je vložilo 172 gld. 86 kr. drugih dohodkov pa je bilo 701 gld. 79 kr. Društvena imovina znaša 524 gld. 38 kr. Podpore je bilo naklonjene: 51 ljudskim šolam blaga za 427 gld. 49 kr.; 60 učiteljem za 335 gld. 5 kr.; 16 ljudskim šolam blaga za 106 gld. 18 kr. in 9 gosp. učiteljem brezplačno za 47 gld. 31 kr. Vsim 136 deležnikom v skupni vrednosti 916 gld. 3 kr.“

Poročilo se odobri.

G. predsednik izreče željo, da bi vlagatelji pošiljali celo vsoto v goldinarjih, ker krajcarji pri računjanju sitnosti in nepotrebno delo napravljajo.

G. Žumer meni, da bi se za začetnike izdajali zvezki s 6 vrstami, dalje izreče željo, da bi bili zvezki s dratom zvezani. Tudi pravi, da naj se tablice odpravijo in namesté s zvezki, v katere naj bi učenci s svinčnikom pisali, kar bi prehod k pisanju s tinto jako olajšalo.

G. predsednik pravi, da je g. Ž. užé preteklo leto take zvezke zagovarjal, v zvezkih število 13, 14, 15 nahaja se različni liniament, a gosp. učitelji se protivijo šte. 13—14, poudarjaje, da je preširok. Sicer bode pa tudi šte. 13 kakor dosedaj na razpolaganje. Vezanja zvezkov s dratom on ne odobrava, šivanje je sicer slabo, ker se to s stroji godí, ne več z rokami, pa bode užé skrbel, da se taki nedostatki odpravijo. Ako bi se pa škrlne tablice s ceno zvezki namestili, bi se pa znalo društvu očitati, da ono slabo blago daje, kar je vsekako pomisleka vredno.

G. Burnik tudi ni za to, da bi se tablice odpravile, ker zvezki bi bili predragi in tudi vrezovanje svinčnikov bi bilo zeló sitno in zamudno.

G. Ž. pravi, da on ni mislil, da bi se tablice popolnoma odpravile, le kakih 14 dni prej, kakor se pričné s tinto pisati, naj bi se v take zvezke s svinčnikom pisalo.

G. Lego brzojavi iz Prage: „S Českega pride kmalu krepka pomoč „Národní Šoli“. Svoji k svojim!“ — Slava!

G. Lapajne izreče odboru zahvalo za delovanje.

Predsednik želí zvedeti, ali naj se rabijo računski zvezki s horicontalnimi ali vodoravnimi črtami; dalje omenja „spisovnic“ št. 23—24 ter vpraša, ali naj se drobni liniament odpravi. Tudi bi rad vedel, ali naj se male risanke odpravijo ali še naročajo.

Ko se je društvo v tem in drugih šolski pouk zadevajočih zadevah zjedini, predlaga g. Podkrajšek, da bi se g. J. Lego častnim članom „Národne Šole“ imenoval. Zbor temu navdušeno pritrdi. Predsednik vpraša, ali naj „Národna Šola“ še deluje na literarnem polji? Zbor pritrdi.

V odbor so bili vsi stari odborniki voljeni oziroma potrjeni, potem je pa predsednik zborovanje sklenil.

(Prih. dalje.)

D o p i s i.

Iz Ljubljane. Iz seje c. k. deželnega šolskega sveta v 29. dan septembra t. l. Imenovani so bili: zač. učitelj na ljudski šoli v Srednji Vasi v Bohinji Aleks. Lunaček, def. učiteljem na ljudski šoli v Trebelnem; zač. učitelj Jan. Šober na ljudski šoli v Črmošnjicah, def. učiteljem ravno tū; zač. učitelj na ljudski šoli pri M. D. v Polji, Evgen Müller, def. učiteljem na tej šoli; zač. učiteljica Marija Wrus na ljudski šoli v Kostanjevici, def. učiteljicam v Kostanjevici; def. učitelju na ljudski šoli na Trsteniku, Janezu Kalanu, podelila se je uč. služba na novoustanovljeni ljudski šoli v Petrovi Vasi. Učitelj O. D. v Postojnskem okraji, ki je službo samovoljno zapustil, se je uradno odstavil. Nekemu nadučitelju se je prošnja za def. imenovanje odbila. Dokončali sta se dve discipl. preizkavi o dveh učiteljih. Naprava prvega otročjega vrta v Ljubljani se odobri.

— Preizkušnje učiteljske sposobnosti za splošne ljudske in meščanske šole bodo se pri Ljubljanski izpraševalni komisiji začele **v 7. dan novembra t. l.** Zglašajo se potom šolskega voditeljstva in okrajnega šolskega sveta pri vodstvu te komisije do **25. dne oktobra t. l.** Kandidatje in kandidatkinje, ki so svoje prošnje za dopuščanje k preizkušnji prav uravnane o pravem času vložili, naj pridejo v 7. dan novembra t. l. dopoldne ob 8 uri k pismeni preizkušnji v c. k. učiteljske ter naj ne čakajo, da bi se še posebno pismeno k preizkušnji klicali.

— Prvi mestni otročji vrt s slovenskim poučnim jezikom otvoril se je v 3. dan t. m. na sv. Petra nasipu hiš. št. 65 (pritlično na levi strani).

Iz Šent-Vida nad Ljubljano. (Zahvala). Vsem p. n. gg. tovarišem in gdčn. tovarišicam, ki so se udeležili pogreba moje nepozabljive soproge ali mi na razne načine izrazili svoje sočutje, se tem potom prisrčno zahvaljujem.

Ivan Kermavner,

nadučitelj v Št. Vidu nad Ljubljano.

Št. 719.

Razpis učiteljskih služeb.

okr. š. sv. Na enorazrednici na Trsteniku s 400 gld. letne plače, s postavno opravično priklado in s stanovanjem se odda stalno ali začasno. Prošnje s potrebnimi spričali in dosedanjimi dekreti vlagajo naj se zadnji čas do 25. oktobra t. l. pri c. k. okrajnem šolskem svetu v Kranji.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranji v 4. dan oktobra 1887. l.

Št. 1098.

okr. š. sv. Na dvorazredni ljudski šoli v Košani umestila se bode druga učiteljska služba s 400 gld. letne plače za trdno ali začasno. Prošnje naj se vlagajo do 15. oktobra pri tukajšnjem c. k. okrajnem šolskem svetu.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojni v 15. dan septembra 1887. l.

Št. 1124.

okr. š. sv. Na enorazredni ljudski šoli v Šturiji namestila se bode učiteljska in voditeljeva služba s 450 gld. letne plače, s postavno opravičnino in s stanovanjem — oziroma oddala bode se tudi druga, tretja ali četrta učiteljska služba na četerorazredni ljudski šoli v Vipavi s plačami po 500, 450 in 400 gld., in s stanovanjem začasno ali za trdno. Prošnje naj se po uradnem potu vlagajo do 21. oktobra 1887. l. pri podpisanem okrajnem šolskem svetu.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojni v 5. dan oktobra 1887. l.

Št. 667.

okr. š. sv. Na novoustanovljeni dvorazredni ljudski šoli v Toplicah se bode namestila druga učiteljska služba s 400 gld. letne plače. Prošnje za to službo naj se postavnim putem vlagajo do 24. t. m. pri tukajšnjem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Rudolfovem v 8. dan oktobra 1887. l.

Premene pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Za trdno so postavljeni: g. Janez Šober, II. učitelj v Črmošnjicah; g. Evgen Müller, II. učitelj pri M. D. v Polji pri Ljubljani; gspdc. Marija Wrus, II. učiteljica v Kostanjevici. Dalje so še imenovani in za trdno postavljeni ter pridejo: g. Janez Kalan, učitelj na Trsteniku, v Petrovo Vaso; g. Aleksander Lunaček, učitelj v Srednji Vasi v Bohinji, v Trebelno. G. Otto Dietz, učitelj v Šturiji, je odstavljen. — Gspdc. Marija Jäkel, učiteljica v Idriji, je 8. t. m. umrla. N. v m. p.!